

एकीभूतस्य न तस्य धारणे तेजसः प्रभो । समर्था सकला पृथ्वी वज्रधा सृज्यतामयं ।
 इत्युक्तो ब्रह्मणा देवो भागे चापि प्रकल्पिते । भगवन्तं तथेत्याह ब्रह्माणमन्तैजसं ।
 पराञ्च प्रीतिमगमदुत्सर्गस्य पिनाकधृक् । अवाप च तदा भागं यथोक्तं ब्रह्मणा भवः ।
 ज्वरञ्च सर्वधर्मज्ञो वज्रधा व्यसृजत्तदा । शान्त्यर्थं सर्वभूतानां शृणु तच्चापि पुत्रक ।
 शीर्षाभितापो नागानां पर्वतानां शिलाजतु । अपान्तु नोलिकां विद्यानिर्भाकं भुजगेषु च । १०११
 खारकः सौरभेयाणामूषरं पृथिवीतले । पशूनामपि धर्मज्ञ दृष्टिप्रत्यवरोधनं ।
 रन्नागतमयाश्वानां शिखेद्भिदश्च वर्हिणं । नेत्ररोगः कोकिलस्य ज्वरः प्रोक्तो महात्मना ।
 अवीनां पित्तभेदश्च सर्वेषामिति नः श्रुतं । शुकानामपि सर्वेषां हिकिका प्रोच्यते ज्वरः ।
 शार्दूलेष्वथ धर्मज्ञ अभो ज्वर इहोच्यते । मानुषेषु तु धर्मज्ञ ज्वरो नाभैष भारत ।
 मरणे जन्मनि तथा मध्ये चाविशते नरं । एतन्माहेश्वरं तेजो ज्वरो नाम सुदारुणः । १०१२
 नमस्यश्चैव मान्यश्च सर्वप्राणिभिरीश्वरः । अनेन हि समाविष्टो वृजो धर्मभृताम्बरः ।
 व्यजृम्भत ततः शक्रस्तस्यै वज्रमवासृजत् । प्रविश्य वज्रं वृत्रञ्च दारयामास भारत ।
 दारितस्य स वज्रेण महायोगी महासुरः । जगाम परमं स्थानं विष्णोरमिततेजसः ।
 विष्णुभक्त्या हि तेनेदं जगद्वाप्तमभूत्तदा । तस्माच्च निहतो युद्धे विष्णोः स्थानमवाप्तवान् ।
 इत्येष वृत्रमाश्रित्य ज्वरस्य महतो मया । विस्तरः कथितः पुत्र किमन्यत्र ब्रवीमि ते । १०१३

इमां ज्वरोत्पत्तिमदीनमानसः पठेत्सदा यः सुसमाहितो नरः । विमुक्तरोगः स सुखी मुदा युतो स भवेत् कामान् स यथा
 मनीषितान् ।

इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्वणि मोक्षधर्मपर्वणि ज्वरोत्पत्तिकथने चतुरशीत्यधिकद्विशतोऽध्यायः ॥ २८४ ॥

॥ जनमेजय उवाच ॥ प्राचेतसस्य दक्षस्य कथं वैवस्वतेऽन्तरे । विनाशमगमद्ब्रह्मन् हयमेधः प्रजापतेः ।

द्वेया मन्युहृतं मत्वा क्रुद्धः सर्व्वात्मकः प्रभुः । प्रसादान्तस्य दक्षेण स यज्ञः सन्धितः कथं ।

एतदेदितुमिच्छेयं तन्मे ब्रूहि यथातथं ।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ पुरा हिमवतः पृष्ठे दक्षो वै यज्ञमाहरत् । गङ्गाद्वारे शुभे देवे ऋषिसिद्धनिषेविते । १०१४

गन्धर्वाप्सरसाकीर्णे नामाद्रुमलतावृते । ऋषिसंघैः परितृतं दक्षं धर्मभृतां वरं ।

पृथिव्यामन्तरीक्षे च ये च स्वर्लोकावासिनः । सर्वे प्राञ्जलयो भूत्वा उपतस्थुः प्रजापतिं ।

देवदानवगन्धर्वाः पिशाचोरगराक्षसाः । हाहाह्वयश्च गन्धर्वा तुम्हर्नारदस्तथा ।

विश्रावसुर्विश्वसेनो गन्धर्वाप्सरसस्तथा । आदित्य वसवो रुद्राः साध्याः सह मरुद्गणैः ।

इन्द्रेण सहिताः सर्वे आगता यज्ञभागिनः । उन्मथाः सोमपाश्चैव धूमपा आज्यपास्तथा । १०१५

ऋषयः पितरश्चैव आगता ब्रह्मणा सह । एते चान्ये च बहवो भूतयामासुतुर्विधाः ।

जरायुजाण्ड्याश्चैव सहसा स्वेदजोद्भिजैः । आहूता मन्त्रिताः सर्वे देवाश्च सह पत्निभिः ।

विराजन्ते विमानस्था दीप्यमाना इवाग्रयः । तान्दृष्ट्वा मन्युनाविष्टो दधीचिर्वाक्यमब्रवीत् ।